

Uteniškųjų kaimas yra ne *Narkūnai*, o *Norkūnai*

Kaimas, esantis 3 km į pietvakarius nuo Utenos, prie upelės Utenaitės, administracinio-teritorinio suskirstymo žinyne yra pateikiamas kaip Narkūnai⁵. Šis kaimas (ir jo pavadinimas) yra gana plačiai žinomas daugiausia dėl dviejų garsių piliakalnių, kurių vienas yra vadinamas Didžiuoju, arba Utenio pilimi, o kitas – Mažuoju, arba Utenio kapu⁶. Vietiniai žmonės šio kaimo pavadinimą taria kaip *na.rkūnai* – su pusilgiu *a* pirmajame skiemenyje⁷, todėl parašymą *Narkūnai* bendrinėje kalboje reikia laikyti klaidingu ir tarminį tarimą būtina transponuoti į *Norkūnai*. (Jeigu pirmajame skiemenyje būtų trumpasis [a], jį girdėtume kaip kiek redukuotą [ʌ], o dabar girdime aiškų [a], ir tai daugelį suklaidina – atrodo, kad galima rašyti „taip, kaip girdisi“, todėl suklysti gali net kitos gimtosios tarmės kalbininkai. Svarbu įsisąmoninti, kad uteniškių tarmės pusilgių balsių tiesiai, be transponavimo, bendrine rašyba niekaip negalima užrašyti, nes uteniškių tarmė turi trejopo ilgumo balsius, o bendrinė kalba – tik dvejopo.)

Vladas Žulys

Tako g. 1–7, LT-53356 Akademija
Kauno r., Lietuva

Dėl pavardžių *Žiulys* ir *Žulys* santykio

Lietuvių pavardžių žodyne pavardė *Žiulys* nėra aiškinama, ji tik nukreipiama į pavardę *Žulys*⁸. Matyt, buvo manoma, kad *Žiulys* yra antrinė, vėlesnė pavardė, o *Žulys* – pirminė (santykis būtų panašus kaip, pvz., tarp skolinių *župonas* ir *žiuponas*). Man žinomi uteniškių tarmės faktai šį santykį verčia aiškinti kitaip.

Daugumas uteniškių *Žulių* ir *Žiulių* prieš Antrąjį pasaulinį karą gyveno gan kom-

⁵ Lietuvos TSR administracinio-teritorinio suskirstymo žinynas 1, Vilnius: Mintis, 1974, 320.

⁶ Lietuviškoji tarybinė enciklopedija 8. Vilnius: Mokslas, 1981, 92 (str. *Narkūnų piliakalniai*).

⁷ Tik taip tardavo ir mano motina Rožė Cibaitė-Žulienė, kilusi iš nelabai tolimo Vosgėlių kaimo.

⁸ Lietuvių pavardžių žodynas L–Ž. Vilnius: Mokslas, 1989, 1340 (*Žiulys*), 1348 (*Žulys*).